Siebzehnter Jahrgang. Jüdische Pester Zeitung. Erscheint 3-mal wöchentlich.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערן, אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאַנגע דעס ערסטען בלאַטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין בודאפעסט, וואייצנער בולוואר נומ' 29, וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאַטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.

אונד קאָסטעט
פיר אָסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אָסטר. וועה.
האַלביעהריג 4 גולדען אָסטר. וועה.
פירטעליעהריג 2 גולדען אָסטר. וועה.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אָ. וועה.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. וועה.
פירטעליעהרי 2 גולד. 25 קר. אָ. וועה.

Nr. 67 זיעבצעהנטער יאהרגאנג — בודאפעסט, פרייטאג כט סיון התרמ"ה. — Budapest 12. Juni 1885.

דיא ערבשאפט גלאַדסטאָנ'ס.

זייט דען צייטען דער רעפאָרמאציאָן, דאס איזט זייטדעם דער פראָטעסטאנטישע גלויבע אויפגעקאָממען (אנפאנג דעס 16-טען יאהרהונדערטס) בילדעטען זיך אין ענגלאנד צוויא פארטייען, וועלכע אנפאנגס נור רעליגיאָזע געגנער וואַרען, שפּאטער אבער זיך אויך פאָליטיש בעקאָמפפטען.

דיא אנהאָנגער דער פראָטעסטאנטישען פארטייא וואורדען „ה ו י ג ס" גענאננט, וואס מאַלקאָנטענטער בעדייטעט, וויל דאס שטאאַטליכע בירגערפאָלק, וועלכעס דיא בעסטע שטיטצע דער פארטייא וואר, אן דיעזעם געטראַנק געוואָהנט וואר.

איהרע געגנער, דיא קאטהאָלישען, וועלכע דיא פרייהייטען דער נאציאָן צו גונסטען דער קאָניגע אים דעם הויזע סטוארט איינטערדריקטען, היעסען „ט אָ ר י ס". וועלכעס זאָפיעל אלס „קאָמם אָ קאָניג!" בעדייטעט.

דיא טאָריס אונטערשטיטצטען איממער דען האָף, דער דען קאטהאָליציסמוס בעגינסטיגטע אונד דיא רעכטע דעס פאָלקעס צו שמאַלערן זוכטע; וואָהרענד דיא הוויגס פיר דיא רעכטע דער ענגלישען האבקירכע (פראָטעסטאנטיסמוס) אונד פיר דיא פרייהייט דער נאציאָן קאמפפטען. דיא איינפלוססרייכען ערנער דער טאָרי'ס פפלעגט מאן האָבטאָרי'ס צו נעננען. זייט 1782 האבען פאסט איממער טאָרי- אונד הוויגמיניסטעריום מיט איינאנדער אבגעוועכסעלט. וועגן צו דען ערסטערן אונבעשטריטטען גראָסע מאנגער געהאָרטען, וויא: פיעל, וועללינגטאָן, דערבי, זאָ בעזאססען דיא לעטצטערען דאך דיא עדלערען מאָנגער, וויא: פאָקס, קאנינג, רוססעל, פאלמערסטאָן, זיא וואַרען דיא עדלערען. וויל זיא פיר דיא הולדונג אונד בעריקזיכטיגונג דער עגנען וואַרען, דיא זיך צו איינעם אנדערן גלויבען בעקאנטען.

אים לויפע דער צייטען האבען זיך דיא פארטייען שאָן אָפט פערמישט, אונד דיא נאמען האבען היסטארישע איהרע געלטונג פערלאָרען, זאָ דאסס עס יעטצט נור ל י ב ע ר א ל ע, ק א נ ז ע ר װ א ט י װ ע אונד דען בידען געגענאיבער ר א ד י ק א ל ע (דיא אללעס פאָן דער וואורצעל אומאנדערן מאכטען) גיבט.

דאס ליבעראַלע מיניסטעריום גלאַדסטאָן זאָלל אבטרעטען אונד איין נייעס קאָנזערוואטיווען מיניסטעריום מיט דעם גראַפען ס א ל י ס ב א ר י אן דער שפיטצע זאלל זיינע שטעללע איבערנעהמען, אונד מוגליך דיא האַסליכע ערבשאפט, דען פאָן גלאַדסטאָן אים קאטה שטעקקען געלאססענען שטאאטסוואגען ווידער אויף דיא פאהרבארע שטראססע צו ברינגען, וואס איינע פערצווייפעלטע ארבייט גיבט.

דיא אפגהאנישע גרענצפראגע, דיא שטינדליך געפאָהרליכער ווערדענדע לאגע דעס סודאנס, דיא פערוויקקעלטען געדראנגעלעגענהייטען איגיפטענס, דיא ווערענגלעגנדמאבונג דעס ענגלישען אנזעהענס אונד איינפלוססעס אונד דיא וויעדערגעווינגונג פאָן פריינדען — קאָנטען פיעללייכט מאנכען אבשרעקקען, דיעזען פערוואָרענען קנויל צו ענטווירדען אונד אָרדנונג הינין צו ברינגען, וועגן ניכט מאָנגער פאָן זאָלכעם גייסטע אונד זאָ גראָסער טהאַטקראפט וויא ס א ל ס ב א ר י אונד דיא אנדערען אלס אין דאס נייע מיניסטעריום איינטרעטענדע פערזאָנען עס וואָרען, דיא אים דיענסטע דעס פאטערלאנדעס קיינע שוויעריגקייט, קיין הינדערניסס אנערקעננען. ווער קעננט ניכט לאָרד

סאלסבאָרי, דען טרייען פריינד אונד מיטארבייטער ביקאָנספילד'ס? וועם קלינגען ניכט דיא וואָרטע אין דען אָהרען אונד אים הערצען נאך, דיא ער ביא דעם לאָנדאָנער מיטינג (פערזאממלונג) געגען דיא בארבארישע בעהאנדלונג דער יודען רוסלאנד ענטגעגענגעדאָנערט?

אויך אונזער גלויבענסגענאָססע באראָן הענרי װ א ר מ ס איזט אלס איין מיטגליעד דער נייען רעגיערונג בעצייכנעט; ער דער מיט אונערשראָקענעם פרייםוטה אים ענגלישען פארלאמענטע דאס מיניסטעריום אויפפאָרדערטע, געגען דיא אינמענשליכען גרייל אין רוסלאנד אונד דיא פערפאָלגונגען אין רומאָניען אים נאמען דעם בריטישען רייכעס פראָטעסט איינצולעגען; ער, דער זאָ פיעל גערייקט אונד געגעבען האט, אום איינע נאבדריקליכע פערזאָרגונג דער אויסוואנדערנדען רוססישען יודען מאָגליך צו מאכען.

דיא קאָנזערוואטייען האבען בעשלאָססען, פאללס דיא קאָניגין זיא אויפפאָרדערן זאָללטע, דאס מיניסטעריום צו איבערנעהמען, אונד דאנן אים גייסטע ביקאָנספילד'ס דיא שטאאטסגעשאָפטע צו פיהרען, אום זיא וויא צו זיינען צייטען צור בליטהע צו ברינגען. מאָגע עס זאָ זיין. דאמיט דאס פרייע, ערהאבענע, עדלע ענגלישע רייך וויעדער אן דער שפיטצע דער איוראָפּאאישען שטאאטען שרייטע!

* * *

ליט דען נייעסטען נאכריכטען, דיא איבער דיא זאָ אינטערעסאנט אויסגעבראָכענע קאבינעטסקריזע אים לאָנדאָן איינגעטראָפפען זינד, האבען זיך דיא פארטייען איבערצייגט, דאס ג ל א ד ס ט א ן זיינע ניעדערלאגע מיט אבזיכט הערבייגעפיהרט האבע. ער האטטע דיא ניעדערלאגע זעהר לייכט פערמיידען קאָננען, וועגן ער זיינער פארטייא אים פאָראויס אנגעקינדיגט האטטע, דאס ער פאָן דער בעווילליגונג דער ביערשטייער איינע קאבינעטספראגע מאכען ווערדע. איין גראָסער טהייל דער אבגעאָרדנעטען זיינער פארטייא איזט צור זיטצונג ניכט ערשיענען, גלאַדסטאָן בערעכנעטע, דאס ער ניעדערגעשטיממט ווערדען מיססע, אונד שטעללטע דיא קאבינעטספראגע. גלאַדסטאָן זאה נאמליך איין, דאס ער דען וועג, דען ער אין דער איסערען פאָליטיק, זאָוואָהל בעציגליך אפגהאניסטאנס אונד רוסלאנדס, אלס אויך אין אנגעלעגענהייט עגיפטענס אונד דעס סודאנס איינגעשלאגען האבע, אונמאָגליך פאָרטזעטצען קאָננע. ער וואָללטע עס פערמיידען אין איינער פראגע דער איסערען פאָליטיק, וויא ער זאָ פיעל געזינדיגט האט, געשטירצט צו ווערדען, ער בעריישטעטע זיך אלזאָ איינע ניעדערלאגע אין איינער גאנץ אנדערען הינזיכט ניכט וויכטיגען פראגע פאָר. דיא קאָנזערוואטיווען זינד אין דיעזער ערקעננטניסס איבער דיא ניעדערלאגע ג ל א ד ס ט אָ נ'ס הינויס ניכט ערפרייט, אונד זיא זעלבסט ווינשטען היטע איינפיבטיג, דאס גלאַדסטאָן דיא רעגיערונג פאָרטפיהרען אונד דיא פראגען דער איסערען פאָליטיק, דיא ער זאָ גרינדליך פערדאָרבען האט, איינער לאָזונג ענטגעגענפיהרע. גלאַדסטאָן אבער זאָלל ענטשלאָססען זיין ביא זיינער דעמיססיאָן צו פערהאַרען, נאכדעם איהם מיניסטער לאָרד ר א ז ב ע ר י, דער פאָר קורצעם אים בערלין הייםגעקעהרט איזט, מיטגעטהיילט האבע, דאס ביסמארק מיט דער פאָליטיק גלאַדסטאָנס ניע איבעראיינשטיממען ווערדע. — סאַלסבאָרי אבער ערקלאָרטע, ער אונד זיינע

פארטייא ווערדען דיא רעגיערונג נור דאנן איבערנעהמען, וועגן זיך דיא פיהרער דער ליבעראלען פערפפליכטען ווערדען, אין וויכטיגען שטאאטספראגען קיינע אָפפאָזיציאָן צו מאכען. גלאַדסטאָן רייזטע נאך באלמאָראל, וואָ ער זאמסטאג פאָן דער קאָניגין עמפפאנגען ווערדען ווירד. עס פערלויטעט, דיא קאָניגין ווערדע יעטצט דיא אבדאנקונג דעס קאבינעטס גלאַדסטאָן ג י כ ט א נ נ ע ה מ ע ן. דיא לאָזונג דער מיניסטערקריזע איזט יעדענפאללס איינע דער שוויעריגסטען. ענגלאנד אונד מיט איהם אויך דיא וועלטפאָליטיק איזט פאָר איינעם ענטשיידענדען וועגדעפונקט אנגעלאנגט, אונד דאס געשפאננטע אינטערעססע מיט דער מאן דער לאָזונג ענטגעגענזיעהט איזט איין ליכטבערייכטליכעס.

איין שרייבען ראָהלינגס.

אונזערע לעזער ווערדען זיך נאך געוויסס דעס אייפזעהענס ערינגערן, דאס פאָר קורצעם דורך דיא פערעפפענטליכונג איינינער בריעפע דעם בעריכטיגטען פראגער פראָפעססאר איינוסט ר א ה ל י נ ג איבעראלל הערפאָרגעריפען וואורדע. דיא בריעפע וואַרען אן דען שווינדלער. פאלשער אונד בעטריגער דר' י ו ס ט ו ס — ב ר י מ א נ י ס געריכטעט. דער זיך יעטצט אינטער שלאָסס אונד ריעגעל בעפינדעט. דער אבער פיהרער דער אנגעזעהענסטע מייסטער דער אנטיסעמיטען אונד לעהרער דעם גראָסען „טאלמודפאָרשערס" ראָהלינג וואר. אים דען בריעפען שטעללטע זיך דיא גאנצע גראָסע שיפטעריא דיעזער געלעהרטען שווינדלער הערויס. ראָהלינג לערנטע ביא יוסטוס אים טאלמוד לעזען, קאָננטע עס אבער צו ניכטס בריגגען, דערזעלבע ראָהלינג ערקלאָרטע זיך אבער בערייט צו בעשוואָרען, דאס אים טאלמוד אונד סאָהאר (זוהר) דיא ער „דורכפאָרשטע" דער רישעלע מאָרד אונד אנדערע אבשייליכקייטען דען יודען אנבעפאָהלען זיין. ער שטיטצטע זיך דאביא אויף זיינען מייסטער יוסטוס. דער איהן נאטירליך בעשטיינדעלט האטטע, אונד אלס ראָהלינג זיינע בעהויפטונג דעם ראבבינער דר' ב ל א ך געגענאיבער בעווייזען זאָללטע, דא וואר מייסטער יוסטוס ברימאניס פערשוואונדען אונד טויכטע ערסט איין יאהר שפּאָטער באלד אלס דער פערפאָלגטע זאָהן איינעס גריעכישען מיללאָנארס. באלד אלס פראָפעססאָר פאָן נאפּאלי, באלד אלס פליכטיגער פאלנישער עדעלמאנן, אָדער אלס ניהיליסטענפיהרער. אונד אין נאך אנדערען געשטאַלטען אויף. ביז ענדליך דיא גראצער פאָליציא דעם שווינדלערס זיך בעמאָכטיגטע.

דער זאָ שרעקליך קאָמפראָמיטירטע פראָפעססאר ראָהלינג פערעפפענטליכט נון אין דער פראגער „באָהעמיא" פאלגענדעס שרייבען, דאס אין דער געסטריגען נוממער דעס קאטהאָליש-אנטיסעמיטישען „מאריאר אללאס" אבגעדרוקט איזט.

„ . . . דיא בעהויפטונג ברימאנגס, דאס ער מיך אים לעזען דעם טאלמודס אונטערוויעזען וואָללטע, עס אבער צו ניכטס בריגגען קאָננטע, איזט דורכאוס אונוואָהר. שאָן אים יאהרע 1883 איבערצייגטע איך ברימאנג. דאס איך מיך מיט דעם שטודיום דעס טאלמודס בעפאסטע, אונד האבע פאָר איהם אוים דעם ש ו ע ר ע ן טראקטאט „אראָדא צאראָ" געלעזען אונד בערזעצט. (דיא איניאַראנטען שרייבען איין: איבער דאס אנדערע מאל „אראָדא צארא" אנשטאטט „אבאָדא זארא". נון

קלימאַס! אים וויסטענזאַנדע, דער דיא פֿוסזאָהלען דעם אראבערס ראָסטעט. אין דיעזער לופֿט, דיא דיא היץ דעם בעדואינען צו פֿערגאַמענט דאָררט אונד דעם אטהמענדען דיא קעהלע מיט גליהענדען זאַנד-שטויבען פֿיללט; אין דער וויסטע זאַהאַרא — דעם גראַבע זאָ פֿיעלער פֿאָם זאַמום-שטורם איבערראַשטען קאַראַוואַנען — וואָ דאס אין דען שלייבען בעוואַהרטע וואַססער קאָבענד צום מונדע געלאַנגט; דאָרט וואָ דער רייזענדע, אום ניכט צו פֿערדורסטען זיין קאַמעעל אבשלאַכטעט, אין דעססען מאַגען ער איממער עטוואַס וואַססער פֿינדעט — ווענן ער דאַנן ווייטער וואַטעט, דורסטענד, שמאַכטענד, גליהענד, וועלק וויא אײנע יעריכאָראָזע, דיא שאָן יאהרעלאַנג קיינען ערקוויקענדען טהויא געשלירפֿט, אונד אלס אײנציגעס מיטטעל געגען הונגער אונד דורסט זיינע לעטצטען טראָקקענען דאַטטעלן פֿערצעהרט — ווענן ער דאַנן אײנע „אָאַזע“ ערבליקט (אין גרינענדעם פֿאַלמענבעשאַטטעטעס, קוועללדורכצאָגענעס שטיקכען לאַנד אין דער וויסטע), דאַ ערסט ווירד ער ווערטה דעם וואַססערס אין זיינער גאַנצען אויסדעהנונג ערקאַננט, אונד דיא זעעלע ערהעבט זיך מיט דעם פּזאַלמיסטען דאַנקענד (ארבעה צריכין להודות) צום אללגיטיגען. דאַרום זינד דעם מאָרגענלאַנדער דיא קוועללען שטעטס הייליג; דאַרום שמיקט ער דיא ברוננען מיט שאָנעם איבערבויא: דאַרום אומפּפֿלאַנצט ער זיא מיט פֿאַלמען אונד טאַמאַריסקען; שפּריכע אויס דעם קאָראַן, לאָבגעדיכטע אויף דאס וואַססער אונד פֿראָממע געבעטע שרייבט דער מאָהאַמעדאַנער אויף דיעזע געביידע, דיא דען וואַנדערער אויפֿפֿאָרדערן, ווענן ער היער זיינען דורסט געלאָשט, יאָ ניכט צו פֿערגעססען, דעם אללמאַכטיגען צו דאַנקען פֿיר דיא קאָסטליכע גאַבע דעס וואַססערס אונד פֿיר דיא זעעלע דעס ערבויערס דעס ברוננענס אין געבעט צו שפּרעכען.

פּרענומעראַציאָנס-אײנלאַדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פּרענומעראַנטען, דערען פּרענומעראַציאָנס-טערמין אם 15-טען יוני צו ענדע געהט (וואָס נאַמענטליך אויף איהרער „אַדרעסס-שלייפֿע“ אנגעצייכנעט איזט), איהרע פּרענומעראַציאָן גיטיגסט צו ערנייערן, דאַמיט דיא ווייטערע פֿערזענדונג דער בלעטטער קיינע שטאָרונג ערלײַדע.

אונד ביטטען וויר דיא אַדרעססע דייטליך וויא פֿאָלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואַיטצנער בולוואַר נומער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

☛ נייא אײנטרעטענדע פּראַנומעראַנטען ערהאַלטען דען אנפֿאַנג אונזערעס פֿעליעטאָנס „לעאה“ גראַטיס צוגעזענדעט.

בריעפֿע דער רעדאַקציאָן.

עהרווירדען העררן ראַבבינער י. וו. נייהייזעל. העררן ראַבבינער דר׳ קאַיזערלינג טהיילטע מיר היִיטע מיט, דאס ער זיך פֿאָם לאָנדאָנער ראַבבינער, וואָהרענד דעססען היערזיין, בעציגליך לאַדי האַננא ראָטהשילד האַבע אינפֿאָרמירען לאַססען, (איך זעלבסט האַבע דאַראַן פֿערגעססען) אונד דיעזער בעשטאַטיגטע דורכאויס אַ גוטע אנגאַבען, האַננא איזט ניכט נור ניכט געטויפֿט, זאָנדערן זיא איזט אײנע אייפֿריגע יידין אונד בעשעפֿטיגט זיך מיט גראָססער פֿאָרליעבע מיט דער יידישען ליטעראַטור, דיא זיא בערייטס מיט צוויא אויסגעצייכנעטען ווערקען בערייכערט האט. פֿרייליך איזט דיא זאַכע איין ווענינ אונבעגרייפֿליך. זיא איזט אבער עבען — ענגליש. איהר גאַטטע, דער אין דער לעטצטען צייט פֿיעלגענאַננטע ענגלישע מיניסטער לאָרד פּ ר י ם-ר אָ ז - ר אָ ז ב ע ר ר י איזט איין עבענזאָ אייפֿריגער קריסט. אויך בעציגליך דער אבשטאַממונג דער לאַדי אננא, בעשטאַטיגטע העדר דר׳ אדלער אונזערע אנגאַבען. איהרע מוטטער וואַר דיא גראָסע וואָהלטהאַטערין אונד פֿראָממע שריפֿטשטעללערין לואיזא פֿאָן ראָטהשילד, איהר פֿאַטער וואַר באַראָן אנטאָני ראָטהשילד. לאַדי אננא איזט איין שוטצענגעל דער ארמען, בעזאָנדערס איהרער גלויבענסגענאָססען.

העררן נ. ל. אין טשעקעני: מיטגליעדער דעס אבגעאָרדנעטען- אונד אָבערהויזעס קאַנן ניעמאַנד זיין, דיא מאַגנאַטען וועלכע איין אבגעאָרדנעטענמאַנדאט אנגענאָממען האַבען, זינד זאָ לאַנגע זיא דעפּוטירטע זינד קיינע מיטגליעדער דעס אָבערהויזעס. דיא אבגעאָרדנעטען וויעדער, וועלכע צו מיטגליעדערן דעס אָבערהויזעס ערנאַננט ווערדען, מיססען איהר אבגעאָרדנעטענמאַנדאַט ניעדערלעגען; דאס דיא רעגיערונג מאַנכער וויא מאָריץ יאָקאי, דער צו איהרען שטאַרקסטען שטיצען אים אבגעאָרדנעטענהויז צאהלט, דעם אָבערהויזע איבערלאַססען זאָלל, דיעזע טהאַטזאַכע ווירד זיא וואָהל ניכט בעגעהען.

העררן י. ע. אין בערענסאָס. זיא האַבען רעכט. אמוואָש האט דען ראַבבינער פֿאָן לאָנדאָן ניכט געשפּראָכען אונד ניכט געזעהען. פֿיר דיא „בעריכטע“ אײנעס אנדערען בלאַטטעס קאָננען ניכט וויר פֿעראַנטוואָרטליך געמאַכט ווערדען. דר׳ אדלער האַטטע היער ניכטס צו טהון, נאַכדעם ער אבער איבער זיינע רייזע נאַך יערוזאַלעם דעם באַראָן נאַטהאַן פֿאָן ראָטהשילד אין פּאַריז פּערזאָנליך בעריכט ערשטאַטטען וואָללטע, מוסטע ער איבער בודאַפּעסט פֿאַהרען.

געשעפֿטסבעריכט.

פּעסטער-פּרייזע.

געטריידע-געשעפֿט. ווייצען וואַר געסטערן גוט צו מאַרקטע געבראַכט, דער פֿערקעהר וואַר מעסיג, 20000 מטרצ. וואורדען פֿערקויפֿט —

ווייצען: טהייס- 100 מעטערצ׳ 79, קילאָ 9,35 גולד. — 100 מעטערצענט׳ 78,5 קילאָ 9.45 גולד. — 900 מעטער-צענטנער 77.6 קילאָ 9.30 גולדען. — — 200 מעטער-צענטנער 77,5 קילאָגראַמם 9.15 גולדען. — 600 מעטער-צענטנער 77.2 קילאָגראַמם 9.45 גולדען. — פּעסטער-באָדען 100 מעטערצ׳ 78. קילאָ 9,15 גולד. — דאָנויער 500 מעטערצענט׳ 74,5 קילאָ — 8 גולדען. באַטשקאער 1400 מעטערצ. 73. קילאָ 8.30 גולדען. — וואַלאַכישער 2600 מעטערצענטר׳ 75,3 קילאָ 7.37½ גולד. — (אללעס פּער 3 מאָנאטע).

קאָרן 7,19—7,20 גולד. פּער קאַססא.

קוקורוץ נייע 6.2½ — 6,20 גול. אלטע, — גול.

טערמינע-געשעפֿט. ווייצען פּער הערבסט 8.83—8.84 גולד. האַפֿער פּער הערבסט 6,18—6.20 גול. קוקורוץ פּער יוני-יולי 6.29—6.30 גולד.

פּרעסבורגער שלאַכט-פֿיעהמאַרקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם פּרעסבורגער פֿיעהמאַרקט פֿאָם 8-טען ד. מ. בעטרוג 1524 שטיק. דאַפֿאָן וואַרען 1114 אונגאַרישע, 158 פּאָלנישע אונד 247 דייטשע. דיא פּרייזע וואַרען: אונגאַרישע 52 — 62, גולד. פּאָלנישע 53—58, גולד. אונד דייטשע 55 —63, גולדען. (אללעס פּער 100 קילאָ.)

וויענער שלאַכטפֿיעהמאַרקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם וויענער שלאַכט-פֿיעהמאַרקטע אם 8-טען ד. מ. בעטרוג 2613 שטיק. דאַפֿאָן וואַרען: 685 אונגאַרישע, 1406 פּאָלנישע אונד 522 דייטשע. דיא פּרייזע שטעללטען זיך פּער 100 קילאָגראַמם: אונגאַרישע מאַסטכסען 52 — 63. גולד. פּאָלנישע 50 — 57, גולד. אונד דייטשע 53 — 63 גולד.

פֿעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטאָר: מאַקס סאַבאָלטשי.

טערנאָ! טערנאָ!*)

העררן א. ט אָ ט ה, קעניגסמעזאָגאַססע נומער 6, 1. שטאָק טהיר 10.

איהנען, דעם עדעלסטען אללער מענשען, דעם גראָססטען רעכענקינסטלער דער יעטצציט האַבע איך עס צו פֿערדאַנקען, דאס מיינע פֿערהעלטניססע וויעדער גערעגעלט זינד. — איך בין פֿאַמיליענפֿאַטער פֿאָן 6 קינדערן, בין מאַטאל צו גרונדע געגאַנגען אונד האַבע מיר קוים דאס טעגליכע בראָד פֿיר מיינע קינדער בעשאַפֿפֿען קאָננען. אין מיינער פֿערצווייפֿלונג וואַנדטע איך מיך אן איהר וואָהלגעבאָרען, זיא זאַנדטען מיר דיא 3 נומערן 21 9 12 אויף דיא ברינער ציעהונג אונד שאָן בייא דריטטען זאַטצע אם 3. יוני זינד דיעזעלבען געצאָגען וואָרדען אונד איך האַבע אויף 30 קר. 1440 פֿל. געוואָננען, גאָטט דער אללמאַכטיגע לאָהנע דיעס איהנען, ער שענקע איהנען אין לאַנגעס לעבען, דאמיט זיא נאָך פֿיעלע דיא אין עלענד שמאַכטען, גליקליך מאַכען קאָננען. איהר עוויג דאַנקבאַרער

ס אַ ל אָ מ אָ ן ק ע ס ט ע נ ב ױ ם,
נעוואָלבער אין זאָמבאָר.

ווער זיך אן העררן א. טאָטה, בודאַפּעסט, קעניגסמעזאָגאַססע נר׳ 6 ווענדעט, לעגע דעם שרייבען בעהופֿס בעאַנטוואָרטונג דרייא שטיק 5 קרייצער בריעפֿמאַרקען בייא.

*) פֿיר דיעזע רובריק איזט דיא רעדאַקציאָן ניכט פֿעראַנטוואָרטליך.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאַבעללע.

ווייצען		קוואליטעט פער העקטאָל	פער 100 קילאָגראַמם
נאָרד-אונגארישער		74	8.50 — 8.60
״	״	75	8.65 — 8.70
״	״	76	8.75 — 8.80
	״	77	8,85 — 8.90
״	״	78	8.95 — 9.—
״	״	79	9.05 — 9,10
״	״	80	—.— —.—
			—.— —:—
פעסטער-באָדען		74	8.65 — 8.80
״	״	75	8.75 — 8.90
״	״	76	8,90 — 9,05
״	״	77	9. — — 9.15
״	״	78	9.15 — 9.30
״	״	79	9.30 — 9,40
״	״	80	—.— —.—
ווייסענבורגער		74	8 65 — 8.80
״		75	8,75 — 8,90
״		76	8,90— 9.05
״		77	9,— — 9.15
״		78	9.15— 9.30
״		79	9.30— 9.40
״		80	—.— —.—
טהייס		74	8,75 — 9,80
		75	8.85— 9.—
״		76	9.— — 9.15
״		.7	9.10— 9.25
״		78	9.25— 9 4
״		79	8.50 — ..10
״		80	—. —.—

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגראַמם
קאָרן אלט	72—70	7.40— 7.20
נייעס פוטער	60	6,50— 7.30
מאַלץ	62	7.60— 6.60
האַפער	41	6.60— 7.20
קוקורוץ באנאטער ניי	75	6.30— 6.25
דעטטאָ אנדערער	73	6,25— 6,20
הירזע	—	—.—.—

טערמינע			פער 100 קילאָ
ווייצען	פער	הערבסט	8,86
״	״	פריה-יאהר	—.—
״	״		—.—
קוקורוץ	״	יולי-אויגוסט	6.28
נערסטע	״		—.—
האַפער	״	פריה-יאהר	—.—
״	״	הערבסט	6.20
רעפּס	״	אויג.-סעפּ.	—.—

זאַק מעהל

		fl.	kr.
נומער 0	דער זאַק צו 100 קילאָגראַם מיט זאַק פרייא באַהן	17	80
״ 1		17	20
״ 2		16	60
״ 3		15	80
״ 4		14	80
״ 5		13	80
״ 6		12	80
״ 7		11	80
״ 8		10	80
״ 8½		9	80
שפּיריטוס אלטע מעטהאָדע פרעסהעפע		28	75
״ נייע ״ קאַרטאָפעל		27	—

קורז-טאַבעללע פֿאָם 9. יוני

געלדקורזע

	fl.	kr.
זילבער-אגיאָ	100	
דוקאַטען	5	85
עסטרייך.-אונגאַרישע 8 גולדען גאָלד-שטיק	9	86
דייטשע רייכסבאַנקנאָטען	60	95
20 מאַרק-שטיקע	12	19
פּאַפּיער רובעל	1	25

לאָזע

	fl.	kr.
1854-ער לאָזע 4-פּראָצ. שטאַאַטס-לאָזע	126	—
1860-ער גאַנצע	138	75
דעטטאָ האַלבע	140	25
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	168	50
דעטטאָ 50	165	50
אונגאַרישע-פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	116	50
שרייסטאל-לאָזע	119	—
[illegible]	43	—
טירקען-לאָזע	20	—
קרעדיט-לאָזע	175	—
קלאַרי-לאָזע	42	75
דאָנוי-דאַמפּשיפֿפֿאַהרטס-לאָזע	113	—
אינסבּרוקער-לאָזע	18	75
קעגלעוויטש-לאָזע צו 10 גולדען	19	—
קראַקויער לאָזע 20	18	—
אָפֿנער-לאָזע 40	45	—
פּאַלפֿי-לאָזע 40	39	50
רודאָלף-לאָזע 10	18	25
סאַלם-לאָזע 20	54	—
זאַלצבורגער-לאָזע 20	22	25
סט.-גענאָאַ לאָזע 40	48	—

לאָזע

	fl.	kr.
באַזיליקאַ-לאָזע צו 20 גולדען	24	—
בודאַפּעסטער לאָזע 100	131	—
דעטטאָ 50	68	—
וואַלדשטיין-לאָזע 20	28	75
ווינדישגרעץ 20	26	75
וויענער-לאָזע	124	50
אַמער. באַרד קרעדיט-לאָזע	—	—
טירקישע פּרעמיען-אנלעהע	34	—

ווערטה-פּאַפּיערע

	fl.	kr.
אונגאַרישע גאָלדרענטע 4%	98	60
דעטטאָ צו 5%	—	—
עסטר. גאָלד-רענטען שטייער פֿריי	108	—
אונגאַרישע פּאַפּיער-רענטע	92	80
אונגאַרישע גרונדענטלאַסטונגס	103	
טעמעשוואַר באַנאַטער	102	—
סיעבענבירגיש	101	—
גאַליציש	101	50
באָהמיש	106	50
קראָאַטיש אונד סלאַוואָניש	101	—
אונגאַרישע אייזענבאַהן-אנלעהן	147	25
ווייננעזעהנטס-אבלאָזונגס-אָבליגאַציאָנען	96	50
פּפֿאַנדבריעפֿע דער אונגאַרישען באָדען-קרעדיט צו 5% פּראָצענט	101	75
דער אונגאַרישען היפּאָטהעקען באַנק צו 5% פּראָצענט	94	50
דער אונגאַרישען אללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5% פּראָצ.	102	75
דער וויענער באַהן	99	50
נאָרד-אָסט-באַהן 5%	97,	40

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAX SZABOLCSI. Budapest, : 188_. Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 28.

טע היארויף דער פּראָזידענט. „יאוואָהל" — אנטוואָרטעטע גרינבערג — „די א ש ט ר ײ כ ו נ ג געשאה מיט זײנער צושטימונג". הערויף וואורדע שטאקקער פערנאָמען. ער גאב אן, דאס ער פאָן דער מיטגליעדשאפט דער ביידען קאָזערמאַדער קײנע קענטניס האטטע, דא ער זיך ניכט מיט דער אײפנאַהמע פאָן מיטגליעדערן בעשעפטיגטע. די פערהאנדלונג ווירד נאך מעהרערע טאגע אין אנשפרוך נעהמען. —

* (דער קריעג אונטער דען אנטיסעמיטען.) געזא אנאדי אונד באראן גאבריעל אנדרעאנסקי פראָפּעגטליכען אײנע ערקלערונג, לויט וועלכער דער אנטיסעמיטישע פארטײקלוב אין אײנער אם 8־טען ד' אבגעהאלטענען זיטצונג דען בעשלוסס געפאסט האבע, דיא אין פאלגע איסטריטטעס וויקטאָר איסטאָצי'ס (אונדאנקבארע יונגען! ניכט אײנמאל „הערר" נענגען זיא איהן, איהרען מײסטער אונד שאפפער,) פאָן זײטען פיהערער פארטײמיטגליעדער געגען דען פּארטײקלוב געריכטעטען אנגריפפע, ערקלערונגען, אנקלאגען אונד פערדאכטיגונגען ניכט צו בעאכטען אונד קײנער אנטוואָרט צו ווירדיגען. געצײכנעט זינד אנאדי אונד אנדרעאנסקי אלס פּראזידענטען דעס אנטיסעמיטישען פארטײקלובס. — דאס איזט פרײליך קורץ אונד בינדיג, ווארום אבער דיא פּארטײא, ווער מײנען דיא איבריגען 5 שטיל אנטיסעמיטען, דיא אנגעבליך דעם פארטײקלוב נאך אנגעהאָרען זאללען, דיא ערקלערונג ניכט מיטאונטערשריעבען האבען. וויא דאס זאָנסט פריהער אימער דער פאלל וואר, דאס איזט דאך אין יעניג פערדאכטיג. אונס מאכטע עס גאר ניכט איבערראשען, ווענן עס זיך באלד הערויסשטעללען ווירדע, דאסס דער אנטיסעמיטישע פארטײקלוב אויסער דעם פּראָזידענטען אנאדי אויך נאך אויס דעם צווייטען פּראָזידענטען אנדרעאנסקי בעשטעהט.

* (יידישע רײכסראטהסאבגעאָרדנעטע.) בײא דען נעגענוואַרטיג שטאטטפינדענדען וואהלען אין אסטערײך, פאָן דענען נור נאך 28 צוריקע זינד, זינד אונזערעס וויססענס פאלגענדע גלויבענסגענאססען געוואהלט וואָרדען: דר' זשאק אין ווין (אינגערע שטאדט) ראבבינער דר' בלאך אין קאלאָמעא, דר' ראפפאפארט אין קראקויא, קאליער אין בראָדי, גייטעטה אונד גאָמפערץ אין ברין אונד אײשפּיטץ אין פארליטין (מאהרען). גאליציען אונד מאהרען האבען אלזא יע 3 יידישע אבגעאָרדנעטע אינס פארלאמענט געשיקט. אים גאנצען ווערדען אלזא אים קינפטיגען וויענער רײכסראטהע 7 יודען זיטצען, גענאדע זא פיעל אלס אים אונגארישען פארלאמענטע. אנטיסעמיטען ווערדען אים וויענער רײכסראטהע 5 זיטצען אונד צוואר: שאָנערער, דר' פאטאי, דר' פּיעגל, טירק אונד פעטטענטאָרפער. (דיעזער לעטצטערע איזט איבריגענס פיעל געמעסיגטער אלס דיא איבריגען.)

* (אויסצײכנונגען.) זײנע מאיעסטעט דער קאָניג האט דעם יידישען שטודענטען דער רעכטע, ארטהור הערצפעלד, דער דיעזער טאגע אין וויען דיא לעטצטע פריפונג מיט אויסצײכנונג אבגעלעגט אונד דען דאָקטאָרטיטעל ערהאלטען האט, דורך דען שטאטטהאלטעריא וויצעפּרעזידענטען ריטטער פאָן קוטשערא אײנען ברילאנטרינג אללערגנעדיגסט איבערײכען לאססען. — דער גרונדבעזיטצער פאָן זאלא־סעגוואר, בערנהארד לאזאר, איזט וועגען זײנער, אויף דעם געביעטע דער אפפענטליכען אנגעלעגענהײטען ערוואָרבענען פערדיענסטע, אין דען אונגארישען אדעלשטאנד ערהאבען וואָרדען. — דער קאָניגליכע ראטה פ. ב. גייס האט דען אָרדען דער אײזערנען קראָנע דריטטער קלאססע ערהאלטען אין אנערקעננונג זײנער פערדיענסטע אום גרינדונג דעס רעטטונגסהויזעס אונד וועגען זײנער וואָהלטהאטיגקײט.

* (אײנע קאסטבארע וועלטקוגעל.) אין ענגלישער רײזענדער, דער קירצליך דען שאה (קאָניג) פאָן פערזיען בעזוכטע, ערצאהלט, דאס זיך דיעזער אײנע וועלטקוגעל האבע אנפערטיגען לאססען, דיא פאסט אײנען זאלכען ווערטה האט, וויא אײנע גאנצע פערזישע פּראָווינץ. דיא וועלטקוגעל האט אײנען דורכמעססער פאָן 18 צאלל אונד איזט איבער אונד איבער מיט יוּוועלען בעדעקט. זא זינד דיא מעערע אויף דערזעלבען אויס סמאראגדען געבילדעט, דיא אין גרינעם ליכט אויסשטראהלען, וואהרענד אפריקא אויס רובינען בעשטעהט, דיא אין ראטהעם ליכט אויסשטראהלען. דיא אבערפלאכע דער פערײניגטען שטאאטען אמעריקאס בעשטעהט אויס דיאמאנטען. דיא אינדיענס אויס אמעטיסטען, דיא אסטערײך־אונגארנס אויס ברילאנטען אונד סאפירען, דיא פראנקרײכס גלײכפאללס אויס דיאמאנטען א. ז. וו. שאה נאזר־עדדין איזט דער מײנונג, דאס ווענן ער, דער קאָניג דער קאָניגע (שאה איל שאה) דיא קלײנע וועלט אין אײגענען עמפפאנגט, זיך דיעזע אויך ווירדיג אויספּוטצען מיסע. אב דיעזער אחשוורוש (דענן אויך יענער וואר אין מלך טפש) פאָן דער וועלטקוגעל אויך נאך עטוואס אנדערעס פערשטעהט, אלס דאס דיא יוּוועלען נאר שאָן פלימטערן, דאס איזט אײנע אנדערע פראגע.

גראף סאלסבארי או. דער האָזענבאנדאָרדען.

(געלעגענהײטסארטיקעל.)

דער נאמע דעם מארקי פאָן סאלסבארי, דער זײט 4 טאגען אין דער גאנצען ציוויליזירטען וועלט אלס דעסיענינען מאננעס גענאננט ווירד, דער פערמאָגע זײנער גלאנצענדען אײגענשאפטען, אלס דער אײנציגע שטאאטסמאנן בעטראכטעט ווירד, דער אונטער דען הײטיגען אומשטאנדען נאך דעם יאהען שטורצע גלאדסטאָנס צום לענקער דעם ענגלישען שטאאטעס בערופען איזט, געהאָרט דער פאָליטישען שולע דעם גראָססען לאָרד אף ביקנספילד (ביניאמין דיזראעלי) אונטער דעססען רעגיערונג ער דאס וויכטיגע אמט אײנעס אונטער־שטאאטססעקרעטאָרס אים מיניסטעריאום דעס אײסערען בעקלײדעטע. ביקנספילד פערווענדעטע איהן ווידערהאלט צו וויכטיגען פאָליטישען מיססיאָנען, דערען זיך סאלסבארי שטעטס מיט גראָססער געשיקליכקײט ענטלעדיגטע. סאלסבארי, דער זײט דעם טאָדע ביקנספילדס, אים ענגלישען אָבערהויזע, וויא איבערהויפּט אין דער קאָנזערוואטיווען פארטײא דיא אללײניגע פיהרעראָללע האט, איזט נאכסט גלאדסטאָן דער בעדײטענדסטע פארלאמענטס־רעדנער ענגלאנדס, אלס דיפלאָמאט איבערראגט ער דיעזען פיעלפאך, וויא ער זיך אן דער שפּיטצע דעס ערסטען וועלטרײכעס בעוואהרען ווירד, איזט נאך דאס געהײמניס דער צוקונפט.

סאלסבארי איזט 55 יאהרע אלט אונד הײסט מיט פאללעם נאמען לאָרד ראָבערט געציל ארטהור הערצאָג פאָן טאלבאָ אונד גאסקאָני מארקי (גראף) פאָן סאלסבארי. זײנע פאמיליע געהאָרט צו דען אלטעסטען, פאָרנעהמסטען אונד מאכטיגסטען אין ענגלאנד, וואס זעהר פיעל זאגען וויל. דער נאמע סאלסבארי איזט מיט דער געשיכטע ענגלאנדס, אינסבעזאָנדערע אבער מיט דער ענטשטעהונגסגעשיכטע דעס האָכסטען ענגלישען אָרדענס, דעס האָזענבאנדאָרדענס ענגע פערקניפּפט. דיעזער אָרדען דער ניכט מעהר אלס 26 מיטגליעדער צאהלט אונד דער אויסער קאָניגען אונד פּרינצען פאָן געבלוט נור אן דען אללער־אויסערסטען פאללען, נור דען מאננערן, דיא זיך דער האָכסטען פערדיענסטע אום דען שטאאט ריהמען קאָננען, פערליהען ווירד, איזט אים יאהרע 1385 דורך קאָניג עדוארד III. געגרינדעט וואָרדען. ער ווירד אונטער דעם קניע געטראגען אונד פיהרט דיא בעריהמט געוואָרדענע פראנצאָזישע אינשריפט "Hony soit qui nal y pense !" (האָני סאא, קי מאל אי פאנס = איין שעלם איזט, ווער באזעס דענקט.) דיא געשיכטע זײנעס ענטשטעהענס ווירד וויא פאלגט ערצאהלט. — דער העלדענמיטהיגע קאָניג עדוארד וואר

דיא אפפער דער קאבאלא.

היסטאָרישער ראמאן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(153־טע פארטזעטצונג.)

„דיא ראבבינערע מײנער פײנדע צוואנג מיך דיא רעליגיאָן מאהאמעדס אנצונעהמען. וואָרע איך דעם גלויבען אונזערער פאטער טרײא געבליעבען, דאנן ווירדע איך הײטע געוויסס אין טיעפער פערבאָרגענהײט. פיעללײכט אין דירפטיגקײט לעבען אונד וואָרע ניכט זא גליקליך, דיך, דעם פרײנד מײנער יוגענד, דעם מאננע מײנער געליעבטען שוועסטער אײנע זיכערע צופלוכטשטאטטע אין דײנעם אלטער צו ביעטען. מוס איך עס ניכט יענעם ראבעיכטיגען באנאניא בען יאקיר, יענעם פערשמיטצטען אהראן דע לא פאפא אונד יענעם גראָססהאלערישען סאמועל ליסבאָנא צושרײבען, דאס זיא מיך אויס פאטערהויז אונד פאטערשטאדט פערטריעבען? — נאָטט פערדאממע זיא דאפיר, דיא הונדע!"

„יא איך פערוינשע זיא אין דיא אונטערסטע אונד קוואלפאללסטע קאממער דעס געהינאָם!" פיהר דער ארצט אויף. „מוס איך צולעטצט נאך אין מײנען שפּאטען לעבענסטאגען, אלס איך דען שאָנסטען אונד פאללשטאנדיגסטען זיעג איבער זיא דאפאָנגעטראגען צו האבען מײנטע, פלאָטצליך פאר איהנען פליכטיג ווערדען! שאָן האטטע אהראָן זײן אמט, זײן הויז, דיא שטאדט פערלאססען מיססען זאמט אלל זײנען אנהאָנגערן, שאָן ציטטערטע דיעזער באנאניא בען יאקיר אין ירושלים פאר מיר אונד דער גאנצע האללענבונד דעס אלטען הוססײן ראמאר שנאפפטע נאך לופט אין טאָדעסאנגסטען. שאָן שטימטע איך דען טריאומפגעזאנג אן, דענן דאס ווערק דער ראכע, וואָנאך איך זא פיעלע יאהרע געלעכצט, געלאנג אויף אײנע ניע געאהנטע פאללקאָממענע ווײזע. אונד עהע איכ'ס מיר פערזעהע איזט מיר דאס שווערט אויס דער האנד געריססען. מײן ווערק פערניכטעט, דיא פײנדע טריאומפירען אונד איך בינ'ס דער קנירשענד אונד פלוכענד לאנדפליכטיג ווערדען מוס, אום נור ניכט אין איהרע מאָרדערישען הענדע צו פאללען אונד דאס אללעס דורך דען אונערגרינדליכען טהאָרען סאבאטהאי, פאָן דעם מאן ניכט וויססען קאנן, אב ער רוטס אדער וואהנזינניג געוואָרדען איזט."

„ווענן ער ניכט אן זײנעם פערשטאנדע לײדען מאכטע," בעמערקטע דער גראָססוועזעלבעוואהרער. „זא וואָרע ער ניכט היערהער נאך שטאמבול געקאָממען. ער קאָננטע אן קײנען פיר איהן שלימערן אָרט געהען."

„וואס ער היער וויל, איזט מיר גאנץ אונד גאר אײן ראטהזעל," שפּראך יאקאב בן עליאה ווײטער, „יא עס מאכט מיך נאך מעהר פערווירט, דאס אײנע דונקלע קונדע מיר צוגעקאָממען, אונזערע פײנדע האטטען זיך זײנער בעמאכטיגט אונד געברויכטען איהן צו איהרען צוועקען. וואס אבער וואָללען זיא מיט דעם שוואָרמער ערציעלען? ער איזט אײן געפאָהרליכעס ווערקצײג אונד פערוואונדעט לײכט דען טאָדטליך, דער עס געגען דען פײנד שלײדערן וויל. פיעללײכט ווירד ער נאך מײן ראכער אן איהנען אויף אײנע גאנץ אנדערע ארט, אלס איך יע בעאבזיכטיגטע."

„דוא געשטעהסט אלזא אײן, דאס דיעזער נאררענקאָניג, דער זיך דען מעססיאס דער יודען נעננט, ניכטס ווײזער וואר, אלס אײן ווערקצײג דער ראכע אין דײנער האנד, אײן עלענדער בעטרינער, דען דוא אויסגענוצט האסט."

„וואס זאלל איך עס דיר געגענאיבער לײגנען. דאס איך אונד סאמועל ליסבאָנאס שוויעגערזאָהן, יענער פערשמיטצטע דײטשע נאטהאן בעניאמין, עס וואַרען, דיא איהם דיא מעססיאסקראָנע אויפזעטצטען, אונד דען שוואבלינגען וועג פיהרטען, דען ער גינג. אָהנע אונס, וואס וואָרע ער געוועזען? איין הילפ־ ראטה־ אונד טהאטלאָזער ביכערווארם, צום נאררען געוואָרדען איבער זײנע געלעהרזאמקײט, אונד אונפאהיג, זיך אין דער וועלט פארטצוהעלפען. מארכען, דענען זײנע קאָרפּערליכע שאָנהײט געפיעל, האטטען איהם אײנגערעדעט: ער זײא דער מעססיאס; ער גלויבטע דאראן, אלס ווענן עס איהם נאָטט דער הערר שריפטליך געגעבען האטטע. מיר קאם דיעזער וואהן זעהר צו שטאטטען; איך שריעב דעסהאלב אן סאמועל ליסבאָנא נאך גאזא, אונד דיעזער שיקטע מיר זײנען שוויעגערזאָהן. וויר קעטטעטען אונזערע פלאנע אן סאבאטהאים וואהן; זײנע ברידער, דענען וויר ערלאָזונג אויס איהרער ארמוטה אונד ערהאָהונג אין דער פערנע צײגטען, וואָרען באלד מיט אונס אײנפערשטאנדען; מיהורמאה, דיא אונס דער הימעל אלס בעסטע געהילפין צוואנדטע, וואר אונס פאָן גראָססטען נוטצען, אבגלײך זיא שפּאטער יעדעסמאל דיא אורזאכע וואורדע, דאס אונזערע שאָנסטען פלאנע שײטערטען. דורך געהײמע מיטטעל ווירקטע איך אויף סאבאטהאים קראנקליכע שוועסטער אונד בראכטע עס באלד זא ווײט, דאס זיא אללעס, וואס איך איהר, ווענן זיא שליעף, צופליסטערטע, פיר פּראָפעטישע געזיכטע היעלט אונד מיט בעגײסטערונג פערקינדעטע.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

איזט אבער „עבודה זרה“ גערארע דער ליכטעסטע טראקטאט אים טאלמוד. — דיא רעדאקציאן.) אונד ברימאן האט זיין ערשטוינען דאריבער אויסגעדריקט. עס איזט וואהר, זא געלייפיג קאננען וויר דיא יידישען שריפטען ניכט לעזען, וויא איין ראבבינער (מערקווירדיג! פאר צוייא יאהרען — דאמאלס שטאנד איהם נאך פרייליך יוסטוס ברימאנוס הינטער דעם ריקקען — בעהויפטעטע ראהלינג פאן זיך, דאס ער עס אים טאלמוד אינד סאהאר מיט וועלכעם ראבבינער אימער איפנימטע. — דיא רעדאקציאן.) אבער וויר וויססען גענוג, אום דיא געגען דאס כריסטענטהום געריכטעטען געהיימען לעהרען הערויסצופינדען אונד דאצו לייסטען אונס דיא ארבייטען דעם יוסטוס אינד אנדערער ראבבינער, דיא אונס אויף דיעזע שטעללען אויפמערקזאם מאכען, גראסע דיענסטע (א בעטראגענער בעטריגער! דיעזע שטעללען עקסיסטירען גאר ניכט אדער זיא זינד געפאלשט אינד פערדרעהט. ער, ראהלינג, דער זיך בריסטעט, דאס ער אים טאלמוד „לעזען אונד איבערזעטצען“ קאנן, איזט גאר ניכט אין דער לאגע, דיעזע שטעללען צו פריפען, דא ער ניכט איינמאל ווייס, וואס מאן וויססען מוס, אום דען טאלמוד אויך צו פערשטעהען. „לעזען אונד איבערזעטצען“ איזט פאן דער ווירקליכען קעננטניס דעם טאלמודס נאך זא וויט ענטפערנט וויא ראהלינג פאן דער יידישען געלעהרזאמקייט. — דיא רעדאקציאן.)

אים גאנצען מאכט דער בריעף דען איינדרוק, דאס ראהלינג אין זיינער בעדראנגניס עבען ניכטס ווייס, וואס ער זאגען זאלל אונד שטעללט זיך צולעטצט זעלבסט איין ארמוטהס-צייגניס אויס.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (באראן הענרי פאן ווארמס.) פאן דעם עס אללגעמיין הייסט, דאס ער אין דעם קאבינעט סאלסבארי ענטוועדער צום שטאאטססעקרעטאר דעם מיניסטעריומס דעם איננערן אדער צום ענגלישען באטשאפטער אם אסטערייכ-אונגארישען האפע ערנאננט ווערדען ווירד, איזט אים יאהרע 1840 אין לאנדאן געבארען אינד איזט מיטטעלבערווייטס מיט דעם גראסראבבינער אדלער פערוואנדט. זיין פאטער, איין געבארענער פראנקפורטער, איזט פאם קאיזער פראנץ פאן אסטערריך אין דען אדעלסשטאנד ערהאבען אונד צום אסטערייכישען קאנזול אין לאנדאן ערנאננט װאָרדען. הענרי שטודירטע מיט גראסער אויסצייכנונג רעכטסוויססענשאפט. אונד טראט דאנן אלס פרייוויללינגער אין דיא ארמעע איהרער מאיעסטאט, וואו ער עס ביז צום הויפטמאנן בראכטע. ער ווארדע דאנן צום ריכטער ערנאננט, וועלכע שטעללע ער אבער נאך צוייא יאהרען נידערלעגטע אונד אין דאס בעריהמטע באנקהויז ג. אונד א. ווארמס איינטראט, וואו ער קאמפאניאן זיינער ברידער ווארדע. אים יאהרע 1880 ווארדע ער אין גרינוויטש צום אבגעארדנעטען געוואהלט. ער שלאס זיך דען קאנזערוואטיווען אן, אונד ווארדע באלד צו איינעם הערפארראגענדען מיטגליעד דער פארטייא. ווארמס איזט איין מאכטיגער שטרייטער פיר זיינע גלויבענסגענאססען אין דער גאנצען וועלט, וויעדערהאלט האט ער אים פארלאמענט זיינע שטימע פיר דיא רומאנישען אונד רוססישען יודען ערהאבען. נאכסט מאזעס מאנטעפיארע איזט ער איזראעלס אייפריגסטער קאמפפער דער געגענווארט. זיינע בעגאבונג, זיין רייכטהום אונד איינפלוסס שטעללען איהן אין דיא פארדערסטע רייהע דער קאנזערוואטיווען פארטייא, אין דערען מיטטע ער נונמעהר איינע דער האכסטען שטאאטסשטעללען איינצונעהמען בערופען איזט. ווארמס איזט פרעזידענט דער איזראעליטישען פעראייניגונג אין ענגלאנד, („Anglo-Jewish-Association.“) איזט מיטגליעד דעם לאנדאנער יידישען פארשטאנדעס אונד בעגרינדער דער יידישען פריישולען. דאס ער זיך פיר דיא איינסטיגע הימאט זיינעס פאטערס נאך אימער אינטערעססירט, בעווייזט זיין גראסעס ווערק „דער אסטערייכ-אונגארישער שטאאט אונד דיא ענגלישע פאליטיק“ וועלכעס 6 איינפלאגען ערלעבט האט.

* (דיא דייטשען קאיזערמארדער — אנטיסעמיטען.) האפפרעדיגער שטאקקער אין בערלין, דער אישטאצי דייטשלאנדס האט דאס יודענטהום וויעדערהאלט בעשולדיגט, דאס עס זיך דען פיינדען דעם שטאאטעס אונד דעם הערשערס אנשליעסע, אונד דיא רעוואלוציאן אונטערשטיטצע. דיא רוססישען ניהיליסטען, דיא דייטשען זאציאליסטען, דיא פראנצאזישען קאממוניסטען, דיא איטאליענישען אינטערנאציאנאליסטען אונד וויא זיא נאך הייסען מאגען, דיא פיינדע דער בעשטעהענדען שטאאטסארדנונג אונד דיא רעוואלוציאנארען עלעמענטע אין דער גאנצען וועלט, איבעראלל זינד דיא יודען דיא אנפיהרער אדער וועניגסטענס פערבינדעטע דערזעלבען. זא לייטעטע דיא פערליימדערישע אנקלאגע דעם דייטשען האמאן, וועלכע דאנן פאן פערשיעדענען קליינערען אונד גראסערען אנטיסעמיטישען בוללענבייסערן נאכגעבעללט ווארדע. דיעזע אנקלאגע האט יעטצט איהרע שפיטצע געגען דיא איינענען ערפינדער געקעהרט, אונד וויר זינד ווירקליך בעגיעריג וויא זיך דער שיינהייליגע פאפפע פאן דער בעשולדיגונג מיט דען קאיזערמארדערן האדעל אונד נאבילינג אין איינעם בונדע געשטאנדען צו האבען, רייניוואשען ווירד. דיא אנגעלעגענהייט פערהאלט זיך נעמליך וויא פאלגט: דער שניידער גרינבערג אין בערלין, דער אורשפרינגליך צו דער פארטייא דער זאציאלדעמאקראטען געהארטע, שפעטער אבער צו דער פארטייא דעם האפפרעדיגער שטאקקער (כריסטליכ-זאציאלע אדער אנטיסעמיטענפארטייא) איבערגעטרעטען איזט, האט זיך אים דיענסטע שטאקקערס אלס איינער דער ליידענשאפטליכסטען יודענהאססער געצייגט, אונד וויעדערהאלט אנטיסעמיטישע שקאנדאלסצענען הערפארגערופען. פאר דען וואהלען, דיא אין דייטשלאנד אים פאריאהרע שטאטטפאנדען, בראך צווישען שטאקקער אונד גרינבערג איין ערביטטערטער צווייסט אויס. אין פאלגע דעססען גרינבערג אין דער „פרייען צייטונג“ אונטער דעם טיטעל: „האפפרעדיגער, רייכסטאגסקאנדידאט אונד ליגנער“ איינען ליידענשאפטליכען ארטיקעל געגען זיינען פריהערען פערבינדעטען פערעפפענטליכטע. שטאקקער לייטעטע איינען עהרענבעלידיגונגספראצעסס געגען דאס געגאננטע בלאטט איין, וועלכער פאר דעם בערלינער לאנדעסגעריכט אם 9טען דיעזעס צור פערהאנדלונג קאם. גרינבערג, דער צוערסט פערהארט ווארדע זאגטע אויס, דאס האדעל אונד נאבילינג, דיא אויף דען דייטשען קאיזער געשאססען האבען, וואפיר זיא דורך הענקערסהאנד איהר לעבען איינביססטען, דער שטאקקערפארטייא אנגעהארט האבען. — דיעזע אויסזאגע ריעף דיא גראסטע איבערראשונג הערפאר. דער פרעזידענט פראגטע נון, אב שטאקקער פאן דער מיטגליעדשאפט דער ביידען קאיזערמארדער קעננטניס געהאבט האטטע? וואס גרינבערג בעיאהטע. „נאכדעם האדעל דאס אטטענטאט געגען דען קאיזער בעגאנגען — זאגטע גרינבערג — לאשטע איך זאפארט זיינען נאמען אוים דער ליסטע דער מיטגליעדער, אונד אלס איין יאהר שפעטער נאבילינג, דער עבענפאללס מיטגליעד דער שטאקקערפארטייא וואר, דען קאיזער פערוואונדעטע, לאשטע איך זיינען נאמען עבענפאללס אוים דער ליסטע.“ — וואוסטע שטאקקער, דאס זיא דיא נאמען האדעלס אונד נאבילינגס געשטריכען האבען? — פראג-

*) דיעזע דאטען ערהיעלטען וויר קנאפפ פאר שלוסס דעם בלאטטעס פאן דעם אויסגעצייכנעטען יידישען געשיכטסשרייבער ראבבינער דר׳ קייזערלינג. אום זיא אויפנעהמען צו קאננען, מוסטען דיעסמאל דיא „אויסשטעללונגס-נאכריכטען“ וועגבלייבען.

פאליעטאן.

לעאה

היסטארישע ערצאהלונג אויס דער צייט קאניג קאלאמאן׳ס.

(19-טע פארטזעטצונג.)

„וועגן רעליגיאן אונד געזעטץ איין הינדערניס — איין הינדערניס, דאס איך ניעמאלס פערלעטצען ווערדע — געגען אונזערע פערבינדונג בילדען, זא פערביעטען זיא אונס דאך ניכט אונס צו ליעבען, אונד איין גערעכטער גאטט ווירד אונס אונזערע ריינע ענטזאגענדע ליעבע בעלאהנען, אונד פיעללייכט אונזערע פאן אירדישען שלאקקען געריינינטע זעעלען צו איינער אונאויפלאזליכען פעראייניגונג צוזאממען פליעסען לאססען.“

„אך — ריעף באריש בעגייסטערט אויס — וויא נאטירליך מוס דיינע רעליגיאן זיין, דיא דיך זא ערהאבען דענקען לעהרט! דו דיענסט דעם גאטטע דער ליעבע. אונד ניכט דעם ראכעגאטטע, וויא אונזערע הערשזיכטיגען פריעסטער דען גאטט דער יודען נענגען. איך בעגרייפע יעטצט, ווארום זיא זא שטרענגע געזעטצע עריעססען געגען דיא פערבינדונג פאן יודען מיט מאדיארען — דיא זייט דער איינוואנדערונג אונזערער פאטער ביז פאר גאר ניכט לאנגער צייט זעהר אפט שטאטטגעפונדען — ערווירקט אונד עראססען האבען. ווער איינע לעאה קעננען לערנטע, דער מוסטע ניכט נור זיא, דער מוסטע איהר פאלק, איהרע רעליגיאן ליעבען; ליעבען וויא מאן דיא וואהרהייט אונד טוגענד זעלבסט ליעבען מוס. איך נעהמע יעטצט אבשיעד פאן דיר. טהייערס מאדכען, דאך נור פיר וועניגע טאגע. ביי אונזערעם וויעדערזעהען האפפע איך דיא הינדערניססע אויס דעם וועגע געריימט צו האבען, דיא אונזערער פערבינדונג אים וועגע שטעהען. איך האפפע עס, ווייל אונזער קאניג דער דעם העקסענגלויבען דען מארדסשטאסס פערזעטצטע, אויך אנדערען פאראורטהיילען צו בעגעגנען גראסגענוג דענקט. איך האפפע עס, ווייל איך מיך דער קאניגליכען גנאדע אין בעזאנדערעם גראדע ערפרייע. וואס איך צו טהון געדענקע, זאללסט דוא ערפאהרען, וועגן דאס ווערק געלונגען. לעבע וואהל!“

ער ערגריף איהרע האנד, דיא ער עהרערביעטיג אן דיא ליפפען דריקקטע, אונד ענטפערנטע זיך צאגערנד. ער האטטע זא גערנע דיא יונגפרויא אן זיינע וואגענדע ברוסט געצאגען.

„דאך איינע מילדע, איינע האהע
ענטפערנט דיא פערטרויליכקייט!“

דער פריינד וואכט.

לאנגע שטאנד לעאה שטומם זיננענד, אונד זאה דעם געליעבטען מאנגע נאך. איהר אהנונגספאללעס הערץ זאגטע איהר, דאס זיא איהן צום לעטצטען מאלע געזעהען; דאס עס איין אבשיעד וואר פיר עוויג. פיר עוויג? ניין! זיא האפפטע ניכט נור, זיא גלויבטע, דאס דיא פערקלארטען זעעלען דעריעניגען, דיא אויף ערדען דורך יענע ריינע סימפאטיע, וועלכע אירדישע בעגיערדען אויסשליעסט, אן איינאנדער געפעססעלט ווארען, זיך אים יענזייטס וויעדער פינדען, אונד צו עוויגער גליקזעליגקייט זיך פערבינדען.

וויעדערזעהען! וועלך איין בעזעליגענדעס געפיהל איזט אין דיעזעם געדאנקען געלעגען! וויעדערזעהען איזט דער היילזאמע באלזאם אויף דיא וואונדע געטרייפעלט, דיא דער טאד דעם פיעלגעליעבטען קינדעס דעם הערצען דער מוטטער געשלאגען! וויעדערזעהען איזט דאס אל, דאס דאס אויפגערעגטע מעער דער עמפפינדונגען בערוהיגט, וועגן דער גאטטע אונד פאטער, וועגן דיא גאטטין אונד מוטטער אין יענעם אונבעקאנטע לאנד היניבער געוואנדעלט, פאן וואננען נאך ניעמאנד צוריקגעקעהרט! איהר גלויבענסשוועסטער, לאססעט דאך דער ארמען ליידענדען מענשהייט דיעזע לאבע, דיעזען טראסט פיר איהר לעבענדעס געמיטה! אדער קאננט איהר דען אונגליקליכען איינען אנדערן שטאב אין דיא האנד דריקקען, דער פעסטער אונד געאייגנעטער וואֶרע זיך דאראן אויפצוריכטען אלס דיא האפפנונג, דיא דיא רעליגיאן שפענדעט?

האפפנונג, ריינעם בעוואוסטזיין, ארבייט — דאס ווארען דיא דרייא וואנדערמיטטעל, דיא לעאה אויך יעטצט אויפרעכט היעלטען, דיא איהר מיט רעכט דען נאמען איינעס „העלדענמאדכענס“ — וויא מאן זיא אין וויעזעלבורג נאננטע — פערדיענט מאכטען; דענן העלדענמוטה געהארט דאצו פיר איין ארמעס מאדכען, דען לאקקונגען דעם רייכטהומס אונד אללער ערדענפריידען, דיא ער ביעטעט צו ווידערשטעהען אונד דאגעגען נאטה, ענטבעהרונג, שמאך, יא זעלבסט דען טאד איינצוהיימזען; נאך גראסערער זעעלענקראפט בעדורפטע עס, דעם צוגע דעם הערצענס צו ענטזאגען, אונד דיא אירדישע ליעבע דער געגענווארט מיט דער האפפנונג אויף דיא איינסטיגע הימלישע צו טוישען.

(פארטזעטצונג פאלגט.)